

აკაკი ცომაია

თანამედროვე მაკროეკონომიკა

წიგნი I

საქართველოს უნივერსიტეტის გამომცემლობა

თბილისი

2022

თანამედროვე მაკროეკონომიკა წიგნი I

ავტორი

აკაკი ცომაია

რედაქტორები:

ნანა შავთვალაძე
ნანა ფრუიძე

კომპიუტერული უმრუნველყოფა:

ჯულიეტა ანდლულაძე
ნინო სუარიძე

ყდის დიზაინი მარი ვერულაშვილი

რეცენზენტები:

შალვა მხატრიშვილი
გიორგი გიგინეიშვილი
მარიამ ჭანტურია
საბა მეტრეველი
თათია სამხარაძე
მარიამ ჩიტიშვილი
გიორგი ცუცქერიძე
ლაშა არევაძე
დავით თუთბერიძე
თამთა სოფრომაძე
მარიამ თანიაშვილი
სალომე მამასახლისი
თამარ ბაიაშვილი
თამარ მდივნიშვილი
ნიკოლოზ სვანიშვილი

პროექტი განხორციელდა „შოთა რუსთაველის საქართველოს
ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით [NSP-
21-318, საგამომცემლო სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტი]“
This work was supported by Shota Rustaveli National Science
Foundation of Georgia (SRNSFG) [NSP-21-318, National
Scientific Publishing Grant]

ქართული გამოცემა © საქართველოს უნივერსიტეტის
გამომცემლობა, 2022
მისამართი: კოსტავას ქ. 77, თბილისი 0171, საქართველო.
ტელ.: 032 2 55 22 22

ყველა უფლება დაცულია.
ამ წიგნის არცერთი ნაწილი არანაირი ფორმით ან საშუალებით არ შეიძლება
გამოყენებული იქნას გამომცემლის წერილობითი ნებართვის გარე.
დაიბეჭდა საქართველოში.

ISBN 978-9941-9708-3-2

სარჩევი

წიგნი I

წინასიტყვაობა

xvii

ნაწილი 1 სახელმძღვანელოს ბირთვი 1

თავი 1. მაკროეკონომიკური მაჩვენებლები	1
1.1 მთლიანი შიდა პროდუქტი (GDP ან მშპ)	1
1.1.1 GDP-ს გამოთვლა	1
- 1.1.2 რეალური და ნომინალური GDP	8
- 1.1.3 რეალური GDP-ს ჯაჭვურად შეწონილი მაჩვენებელი	10
- 1.1.4 GDP-ს სეზონური კორექტირება	14
- 1.1.5 ვისწავლოთ სტატისტიკური ინფორმაციის დამუშავება და მონაცემების გრაფიკული წარმოდგენა	14
1.2 სამომხმარებლო ფასების ინდექსი (სფი)	23
1.3 არის თუ არა ინფლაცია პრობლემა?	26
1.4 სხვა ეკონომიკური მაჩვენებლები	27
1.5 შრომის ბაზრის მაჩვენებლები	29
- 1.5.1 დასაქმება, უმუშევრობა, სამუშაო ძალა და დროის ერთეულში დახარჯული შრომა	29
- 1.5.2. რამდენად სანდოა შრომის ბაზრის მაჩვენებლები?	31
1.6 ოუკენის კანონი, პოტენციური GDP, პოტენციური GDP-დან გადახრა	33
1.7 მოკლევადიანი, საშუალოვადიანი და გრძელვადიანი პერიოდები	36
თავის შეჯამება	38
<i>ქეისები:</i>	
1.1 შემოსავლები, დანახარჯები და ეკონომიკის წრებრუნვის მოდელი	3
1.2 როგორ აღვრიცხოთ ინვესტიციები GDP-ში?	6
1.3 როგორ გამოვთვალოთ ჯაჭვურად შეწონილი ინდექსები?	11
შეკითხვები და სავარჯიშოები	39
 თავი 2 ეკონომიკური მოდელები	44
შესავალი	44
2.1 ეროვნული შემოსავალი - როგორ ავაგოთ მოდელი	47
2.2 რა ფაქტორები განსაზღვრავს საქონლისა და მომსახურების წარმოებას (მიწოდებას)? - ერთობლივი მიწოდების მრუდი	48
- 2.2.1 საწარმოო ფაქტორები	48
- 2.2.2 საწარმოო ფუნქცია	48
- 2.2.3 როგორ ნაწილდება შემოსავლები საწარმოო ფაქტორებზე?	49
- 2.2.4 ფასები საწარმოო ფაქტორებზე	49
- 2.2.5 რას გვასწავლის ეს მოდელი?	56
2.3 ეროვნული შემოსავლის განაწილება	61
2.4 ქობ-დუგლასის საწარმოო ფუნქცია	63
2.5 რა ფაქტორები განსაზღვრავს მოთხოვნას საქონელსა და მომსახურებაზე?	67

- 2.5.1 მოხმარება	67
- 2.5.2 ინვესტიციები	69
- 2.5.3 სახელმწიფო ხარჯები	72
2.6 რას მოჰყავს წონასწორობაში მიწოდება და მოთხოვნა საქონელსა და მომსახურებაზე?	72
- 2.6.1 წონასწორობა საქონლისა და მომსახურების ბაზარზე	73
- 2.6.2 წონასწორობა საფინანსო ბაზარზე	73
- 2.7 ცვლილებები დანაზოგში: ფისკალური პოლიტიკის ეფექტი	75
- 2.8 ინვესტიციებზე მოთხოვნის ცვლილება	76
- 2.9 დასკვნა	78
თავის შეჯამება	79
<i>ქეისები:</i>	
2.1 შრომის ზერული პროდუქტი	52
2.2 შავი ჭირი და ფასები საწარმოო ფაქტორებზე	63
2.3 შრომის პროდუქტიულობა, როგორც რეალური ხელფასის განმსაზღვრელი მაჩვენებელი	66
2.4 ბევრი სხვადასხვა საპროცენტო განაკვეთი	71
2.1 მსჯელობა განსჯისთვის	57
შეკითხვები და სავარჯიშოები	80
 თავი 3. რა არის ფული და როგორ მუშაობს მონეტარული სისტემა?	85
3.1 რა არის ფული?	85
3.2 როგორ გავზომოთ ფულის მიწოდება?	92
3.3 კომერციული ბანკები და მონეტარული სისტემა	93
3.4 როგორ ახდენს ცენტრალური ბანკი გავლენას ფულის მიწოდებაზე?	95
3.5 შესაძლებელია კი ფულის მიწოდების გაანგარიშება თანამედროვე ეკონომიკაში?	99
3.6 ფულის რაოდენობრივი თეორია და ინფლაცია	102
3.7 სენიორაჟი: შემოსავალი ფულის ბეჭდვიდან	108
3.8 ინფლაცია და საპროცენტო განაკვეთი	109
3.9 ნომინალური საპროცენტო განაკვეთი და ფულზე მოთხოვნა	111
3.10 ინფლაციის სოციალური ხარჯები	116
3.11 დასკვნა. კლასიკური დიხოტომია	121
თავის შეჯამება	122
<i>ქეისები:</i>	
3.1 ფული მეორე მსოფლიო ომის საკონცენტრაციო ბანაკებში	87
3.2 თამბაქო ღვთაებრივი საკვების (მანას) ნაცვლად	88
3.3 კუპონების ისტორია	89
3.4 ბიტკოინი, ვირტუალური ფულის უცნაური ქეისი	
დანართი:	91
3.1 კავშირი რეალურ და ნომინალურ საპროცენტო განაკვეთებს შორის. ფიშერის ეფექტის მათემატიკა	127
3.2 კაგანის მოდელი: რა გავლენას ახდენს მომავალი ფული ფასების დონეზე	128
შეკითხვები და სავარჯიშოები	123

თავი 4. ფინანსური ბაზრები და საფინანსო სისტემა	131
შესავალი	131
4.1 ფინანსური ბაზრების ფუნქციები	133
4.2 ფინანსური ბაზრების სტრუქტურა	134
4.3 ფინანსური შუამავლების ფუნქციები: ირიბი დაფინანსება	138
4.4 ფინანსური შუამავლების ტიპები	139
4.5 სესხის პირობები, საპროცენტო განაკვეთი და სარგებელი დაფარვის ვადასთან	141
4.6 რატომ იცვლება რეალური საპროცენტო განაკვეთები?	144
4.7 ეფექტიანი ფინანსური ბაზრის ჰიპოთეზა	149
- 4.7.1 ჰიპოთეზის არსი	149
- 4.7.2 ემპირიული დაკვირვებების შედეგები ეფექტიანი ფინანსური ბაზრის ჰიპოთეზის შესახებ	152
4.8 ბიჰევიორისტული მიდგომა	155
თავის შეჯამება	156
შეკითხვები და სავარჯიშოები	158
 თავი 5 უმუშევრობა, შრომის ბაზარი და ფილიპსის მრუდი	163
შესავალი	163
5.1 შინამეურნეობები, ფირმა და ხელფასი - შინაარსობრივი ანალიზი	164
5.2 ნომინალური სიხისტე და პოლიტიკა, რომელიც ცვლის მოთხოვნას	170
5.3 შინამეურნეობები, ფირმა და ხელფასი - ალგებრა	171
- 5.3.1 WS ფუნქციის წარმოქმნა	171
- 5.3.2 PS ფუნქციის წარმოქმნა	173
- 5.3.3 წონასწორობა შრომის ბაზარზე	175
5.4 ფილიპსის მრუდი	177
5.5 უმუშევრობის ბუნებრივი დონე	186
5.6 ფილიპსის მრუდი ინფლაციის მოლოდინით	188
5.7 ერთობლივი მიწოდების მრუდის წარმოქმნა	191
5.8 ფილიპსის მრუდის შეჯამება	191
5.9 ფილიპსის მრუდის გამოყენება	192
5.10 როგორ გავზომოთ უმუშევრობის ბუნებრივი დონე	194
დანართები:	
5.1 ლოგარიტმული გაწრფივება	196
შეკითხვები და ამოცანები	194
 თავი 6. შრომის ბაზრის ფრიქციები, უმუშევრობის ბუნებრივი დონე და უმუშევრობა, როგორც მოცემულობა	198
შესავალი	198
6.1 სამუშაოს მაძიებელთა მოძრაობა, ვაკანსიებთან შესატყვისობა და ბევერიჯის მრუდი	199
6.2 პროფკავშირები და ხელფასების დადგენის ფუნქცია	210
6.3 ეფექტიანი ხელფასების თეორია	216
- 6.3.1 ეფექტიანი ხელფასების მოდელი	216
- 6.3.2 ემპირიული დაკვირვებები ეფექტიანი ხელფასების თეორიის შესახებ	222

6.4 უმუშევრობის ჰისტერესისი და მუდმივობა	224
თავის შეჯამება	228
შეკითხვები და სავარჯიშოები	229
თავი 7. მოხმარების თეორია 1: მოხმარება-დანაზოგის დინამიკური მოდელი	
მაკროეკონომიკის მიკროეკონომიკურ პრინციპებზე დაყრდნობით	233
შესავალი	233
7.1 მოდელი	236
7.2 ოპტიმიზაცია და ეილერის ტოლობა	240
7.3 გრაფიკული ანალიზი: განურჩევადობის მრუდები, საბიუჯეტო ხაზი და მოხმარების ფუნქცია	243
თავის შეჯამება	259
დანართები:	
7.1 იზოელასტიკური და ნატურალური ლოგარიტმის ფუნქციები	262
7.2 ლაგრანჟის მულტიპლიკატორის მეთოდი	264
შეკითხვები და სავარჯიშოები	260
თავი 8 მოხმარების თეორია 2: ყველა თეორია ერთად მოხმარებისა და დანაზოგების შესახებ	267
შესავალი	267
8.1 ჯონ-მეინარდ ქეინზი და მოხმარების თეორია	268
8.2 მუდმივი სტაგნაცია, სიმონ კუზნეცის პარადოქსი და მოხმარების რეზუსი	271
8.3 საკრედიტო შეზღუდვა	273
8.4 ფრანკო მოდილიანი. სასიცოცხლო ციკლის ჰიპოთეზა	279
8.5 მილტონ ფრიდმანი. მუდმივი და ტრანზიტული შემოსავალი	283
8.6 ემპირიული კვლევები და მუდმივი შემოსავლის ჰიპოთეზა	286
8.7 რობერტ ჰალი (1978) და რანდომ-ვოლქის ჰიპოთეზა	287
8.8 ბიჰევიორისტული მიდგომა: „ლტოლვა მყისიერი დაკმაყოფილების მიმართ“	292
8.9 მოხმარება და შემოსავალი საქართველოში	293
თავის შეჯამება	297
<i>ქეისები:</i>	
8.1 სასიცოცხლო ციკლის ჰიპოთეზა და პენსიონერების ქცევის მოდელი	282
8.2 განაპირობებს კი პროგნოზირებადი ცვლილებები შემოსავალში პროგნოზირებად ცვლილებებს მოხმარებაში?	291
შეკითხვები და სავარჯიშოები	298
თავი 9 ინვესტიციების თეორია	301
შესავალი	301
9.1 ფიქსირებული ინვესტიციები ბიზნესში	304
9.2 ინვესტიციების ნეოკლასიკური მოდელი	305
9.3 აქციების ბაზარი და ტობინის Q	312
9.4 არის კი ცვლილებები საფონდო ბაზრებზე, როგორც ინვესტიციების, ისე ეკონომიკის ინდიკატორი?	314
9.5 ეფექტიანი ბაზრის ჰიპოთეზა და ქეინზის „სილამაზის კონკურსი“	316

9.6 ინვესტიციები უძრავ ქონებაში	318
9.7 ინვესტიციები მარაგებში	320
9.8 დასკვნა	322
თავის შეჯამება	322
შეკითხვები და სავარჯიშოები	324

II ნაწილი. ეკონომიკა გრძელვადიან პერიოდში **326**

თავი 10. ეკონომიკური ზრდა 1: კაპიტალის დაგროვება და მოსახლეობის ზრდა	327
შესავალი	327
10.1 გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის გაანგარიშების მეთოდები	327
10.2 სოლოუს მოდელი	332
10.3 სოლოუს მოდელის გრაფიკული ინტერპრეტაცია	343
10.4 სასარგებლო მაგალითები	351
10.5 დანაზოგისა და ტექნიკური პროგრესის გავლენა მოდელზე	356
10.6 კაპიტალის ოქროს წესი	356
10.7 მოსახლეობის ზრდის ტემპის გავლენა სოლოუს მოდელზე	369
10.8 ჰიპოთეზები მოსახლეობის ზრდის ცხოვრების დონეზე გავლენის შესახებ	374
თავის შეჯამება	376
<i>ქეისები:</i>	
10.1 იაპონიისა და გერმანიის ეკონომიკური სასწაული	351
10.2 დაგროვებითი საპენსიო სისტემა საქართველოში	363
შეკითხვები და სავარჯიშოები	377
 თავი 11. ეკონომიკური ზრდა 2: სოლოუს გაფართოებული მოდელი	381
შესავალი	381
11.1 შრომის ეფექტიანობა და ეკონომიკის მყარი მდგომარეობა ტექნიკური პროგრესი	382
11.2 ტექნიკური პროგრესის ცვლილების ეფექტი	385
11.3 ცვლილებები დანაზოგის დონეში, როდესაც ტექნიკური პროგრესი მუდმივი სიდიდით იზრდება - გრაფიკული ანალიზი	387
11.4 ოქროს წესი	397
11.5 სოლოუს მოდელის მიღმა. ენდოგენური ზრდის თეორიები	397
- 11.5.1 ორი სექტორის მოდელი	399
- 11.5.2 კრეატიული დესტრუქციის პროცესი	401
11.6 ენდოგენური ზრდის მოდელები, კრეატიული დესტრუქცია და უმუშევრობის დონე	406
11.7 შესაძლებელია კი, რომ ეკონომიკური ზრდა უსასრულოდ გაგრძელდეს?	408
თავის შეჯამება	409
დანართი:	
სოლოუს მოდელის პრაქტიკული გამოყენება: სოლოუს ნარჩენი და საქართველოს ეკონომიკა 2003-2018 წლებში	414
შეკითხვები და სავარჯიშოები	410

თავი 12. განსხვავება ქვეყნების ცხოვრების დონეში	428
შესავალი	428
12.1 აბსოლუტური კონვერგენცია	429
12.2 პირობითი კონვერგენცია	433
12.3 დანაზოგის სხვადასხვა დონის გავლენა ცხოვრების დონეზე	435
12.4 განსხვავება პროდუქტიულობის დონეში	436
- 12.4.1 ცოდნა და განათლება	438
- 12.4.2 სოციალური ინფრასტრუქტურა	440
12.5 სოციალური ინფრასტრუქტურა: ემპირიული კვლევის შედეგები და ბუნებრივი ექსპერიმენტი	444
12.6 სოლოუს ნარჩენის სხვა მაჩვენებლები: რატომ განსხვავდება ცხოვრების დონე სხვადასხვა ქვეყნებში?	447
თავის შეჯამება	454
შეკითხვები და სავარჯიშოები	455
 თავი 13. თაობათა ცვლისა და გადაფარვის ეკონომიკური ზრდის (OLG) მოდელი	456
შესავალი	456
13.1 დაიმონდის მოდელი (დაშვებები და შეზღუდვები)	458
13.2 შინამეურნეობების ქცევა	459
13.3 წონასწორობა და მოდელის ცენტრალური ფორმულა	462
13.4 ქობ-დუგლასის საწარმოო ფუნქცია ლოგარითმული საგებლით	464
13.5 ოქროს წესი და არაეფექტიანი დინამიკა	469
13.6 სახელმწიფო ინტერვენციის შედეგები	471
შეკითხვები და სავარჯიშოები	480
 თავი 14. რამსის-კას-კუფმანის (RCK) მოდელი	482
შესავალი	482
14.1 მოდელი (დაშვებები და შეზღუდვები)	482
14.2 შინამეურნეობები და ფირმების ქცევა ერთად (წონასწორობა)	483
14.3 ეკონომიკა დინამიკაში მოდელის მიხედვით	488
14.4 კეთილდღეობა RCK მოდელში	493
14.5 ოქროს წესის მყარი მდგომარეობა	494
14.6 დისკონტის განაკვეთის შემცირების ეფექტი	495
14.7 სახელმწიფო ინტერვენციები RCK მოდელში	499
სავარჯიშოები	503
 <u>III ნაწილი ეკონომიკა მოკლე და საშუალოვადიან პერიოდებში</u>	<u>506</u>
 თავი 15 IS-LM მოდელი: მოკლევადიანი პერიოდის ეკონომიკა	509
შესავალი	509
15.1 სასაქონლო ბაზარი	510
15.2 IS მრუდის წარმოქმნა	519
- შინამეურნეობები	519
- ფირმები	520

- სახელმწიფო	521
- წონასწორობა	522
15.3 ფულის ბაზარი და LM მრუდი	524
15.4 წონასწორობა სასაქონლო და ფინანსურ ბაზრებზე ($IS - LM$ ფუნქციები ერთად) და ეკონომიკური პოლიტიკის შედეგები მოკლევადიან პერიოდში	529
15.5 ცვლილებები ეკონომიკური აგენტების ქცევაში და IS/LM წონასწორობა თავის შეჯამება	537
შეკითხვები და სავარჯიშოები	539
თემა 16: ერთობლივი მოთხოვნისა და ერთობლივი მიწოდების ფუნქციები. მოთხოვნისა და მიწოდების შოკები	546
შესავალი	546
16.1 ერთობლივი მოთხოვნის ფუნქცია, AD	547
16.2 მოკლე და საშუალოვადიან პერიოდების ერთობლივი მიწოდების მრუდები	549
- 16.2.1 ერთობლივი მოთხოვნის მრუდი საშუალოვადიან პერიოდში	550
- 16.2.2 ერთობლივი მიწოდების მრუდი საშუალოვადიან პერიოდში	555
- 16.2.3 სრულიად ხისტი ფასების მოდელი	555
- 16.2.4 ნაწილობრივი ხისტი ფასების მოდელი	558
16.3 IS/LM და AS/AD მრუდები ერთად და ეკონომიკური შოკები	565
- 16.3.1 მოთხოვნისა და მიწოდების შოკების გავლენა ეკონომიკაზე ნეოკლასიკური ერთობლივი მიწოდების მრუდის მიხედვით	565
- 16.3.2 მოთხოვნისა და მიწოდების შოკების გავლენა ეკონომიკაზე სრულიად ხისტი ფასების მოდელის მიხედვით	568
- 16.3.3 მოთხოვნისა და მიწოდების შოკების გავლენა ეკონომიკაზე ნაწილობრივი ხისტი ფასების მოდელის მიხედვით	575
16.4 ახალი ქეინსიანური და ნეოკლასიკური მოდელების შედარება თავის შეჯამება	582
შეკითხვები და სავარჯიშოები	583
თავი 17. მოკლევადიანი პერიოდიდან საშუალოვადიან პერიოდში გადასვლა	
შესავალი	589
17.1 სრულიად ხისტი ფასების მოდელი	590
17.2 ნაწილობრივი ხისტი ფასების მოდელი	599
17.3 ინფლაციის მოლოდინი	605
17.5 ფილიპსის მრუდი და არჩევანი უმუშევრობასა და ინფლაციას შორის მოკლევადიან პერიოდში.	609
17.6 რატომ გვჭირდება ცენტრალური ბანკი	612
17.7 ინფლაციის უდანახარჯოდ შემცირების შესაძლებლობა თავის შეჯამება	615
შეკითხვები და სავარჯიშოები	618
თავი 18. სამი ფილიპსის მრუდი. ერთობლივი მიწოდების საპროგნოზო მოდელი	623
18.1 მოდელის აგება	623
18.2 ფირმის სასურველი ფასი და ნომინალური სიხისტე	627

18.3 ფასწარმოქმნის პრინციპი და ერთობლივი მიწოდების ფუნქციის ჩამოყალიბება	630
18.4 ლუკასის ერთობლივი მიწოდების ფუნქცია	632
18.5 ახალი ქეინსიანელების ფილიპსის მრუდი (NKPC)	636
18.6 სამი ფილიპსის მრუდი - შედარებითი ანალიზი	640
თავი 19 ერთობლივი მოთხოვნის საპროგნოზო მოდელი	645
19.1 IS ფუნქციის წარმოქმნა	645
19.2 ფული, რეალური და ნომინალური საპროცენტო განაკვეთი მოდელში	649
- დადებითი IS შოკი	649
- უარყოფითი IS შოკი	649
- დადებითი LM შოკი	650
- უარყოფითი LM შოკი	651
- დადებითი AS რეალური შოკი	651
- უარყოფითი AS რეალური შოკი	652
- AS დადებითი და უარყოფითი ნომინალური შოკი	652
19.3 LM მრუდის ჩანაცვლება რეალურ საპროცენტო განაკვეთსა და ინფლაციას შორის დამოკიდებულებით	653
- საპროცენტო განაკვეთის ბუნებრივი დონე	653
- კავშირი ბუნებრივ საპროცენტო განაკვეთსა და ინფლაციას შორის	656
19.4 ერთობლივი მოთხოვნის ფუნქციის წარმოქმნა	657
19.5 ერთობლივი მოთხოვნა და ერთობლივი მიწოდება ერთად.	
სხვადასხვა ეკონომიკურ შოკებზე რეაგირების ჰიპოთეტური მაგალითი	662
თავი 20 მონეტარული პოლიტიკის წესი MP (MONETARY POLICY RULE)	665
შესავალი	665
20.1 ერთობლივი მოთხოვნის მრუდი ცენტრალური ბანკისთვის	666
20.2 ფილიპსის მრუდი (ერთობლივი მიწოდების) ცენტრალური ბანკისთვის	671
20.3 MR მრუდი და ცენტრალური ბანკის პრეფერენციები	673
20.4 ცენტრალური ბანკის რეაგირება შოკებზე და MR მრუდი	677
20.5 MR მრუდის ალგებრა	682
20.6 ნულზე დაბალი ნომინალური საპროცენტო განაკვეთი (ZLB) და დეფლაციის მახე	685
თავის შეჯამება	695
შეკითხვები და სავარჯიშოები	696
თავი 21 ზოგადი წონასწორობის ერთობლივი მოთხოვნისა და მიწოდების დინამიკურ-სტოქასტიკური მოდელი - DSGE	697
შესავალი	697
21.1 მოდელის ელემენტები (ტოლობები, ეგზოგენური ცვლადები, ენდოგენური ცვლადები და პარამეტრები)	698
21.2 დინამიკური ერთობლივი მიწოდება (DAS) და ერთობლივი მოთხოვნა (DAD)	703
21.3 მიწოდების ნომინალური შოკი	704
21.4 რეალური ერთობლივი მოთხოვნის შოკი	709
21.5 რეალური ერთობლივი მიწოდების შოკი	720
21.6 მიზნობრივი ინფლაციის შემცირება	725

21.7 კვლავ ტელიორის წესი	731
თავის შეჯამება	733
შეკითხვები და სავარჯიშოები	734
თავი 22. რეალური ბიზნეს-ციკლი (RBC)	
შესავალი	736
22.1: RBC მოდელების აგებისა და გადაწყვეტის მეთოდოლოგია	736
- 22.1.1 პირველი ეტაპი: მოდელის ძირითადი ტოლობები	738
- 22.1.2 მეორე ეტაპი. ლოგარითმული გაწვრივება	743
- 22.1.3 მესამე ეტაპი: ცვლადების მნიშვნელობების დადგენა მყარი მდგომარეობის ეკონომიკაში	745
- 22.1.4 მეოთხე ეტაპი - მოდელის გადაწყვეტა (წინასწარგანსაზღვრული ცვლადებისა და დინამიკური პროგრამირების მეთოდებით)	747
22.2 რეალური ბიზნეს-ციკლი რომერის მიხედვით	754
- 22.2.1 ძირითადი დაშვებები, შეზღუდვები და საკვანძო ტოლობები	754
- 22.2.2 შინამეურნეოების ქცევა: სამუშაო ძალის მიწოდების განაწილება დროის სხვადასხვა პერიოდში	756
- 22.2.3 შინამეურნეობათა კეთილდღეობის სარგებლის მაქსიმიზაცია გაურკვევლობის ფაქტორის	757
- 22.2.4 არჩევანი მიმდინარე მოხმარებასა და სამუშაო ძალის მიწოდებას შორის	759
- 22.2.5 მოდელის გადაწყვეტა - კერძო შემთხვევა	759
- 22.2.6 მოდელის გადაწყვეტა - ზოგადი შემთხვევა	765
- 22.2.7 მოდელის პარამეტრები და შოკზე რეაგირება	768
- 22.2.8 რეალური ბიზნეს-ციკლის კრიტიკა	774
სავარჯიშოები	776
გამოყენებული ლიტერატურა	783

წიგნი II

IV ნაწილი. ხელისუფლება და ეკონომიკური პოლიტიკის ინსტრუმენტები 1

თავი 23. ცენტრალური ბანკი და მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტები	2
შესავალი	2
23.1 რეზერვების ბაზარი და ცენტრალური ბანკის საპროცენტო განაკვეთი	4
23.2 საპნის ბუშტები აქტივებზე (გაბერილი ფასები აქტივებზე) და ცენტრალური ბანკების რეაგირება	10
23.3 პოლიტიკის ინსტრუმენტის შერჩევა	12
23.4 არაკონვენციური (არატრადიციული) მონეტარული პოლიტიკა	15
23.5 მაკროპრუდენტული რეგულირება	18
თავის შეჯამება	24
შეკითხვები და ამოცანები	25

თავი 24. ფისკალური პოლიტიკა 1	27
შესავალი	27
24.1 დისკრეციული ფისკალური პოლიტიკა	28
24.2 ემპირიული დაკვირვებები. სახელმწიფო ხარჯები მულტიპლიკატორის შესახებ	33
24.3 ავტომატური სტაბილიზაციის მექანიზმი	34
24.4 სახელმწიფო ვალი და მისი დინამიკა	36
24.5 მაღალი და ზრდადი სახელმწიფო ვალის ფასი	44
24.6 საქართველოს ბიუჯეტი და ფისკალური მაჩვენებლები	46
შეკითხვები	59
 თავი 25. ფისკალური პოლიტიკა 2: ბარო-რიკარდოს ეკვივალენტი და რაციონალური მოლოდინები	61
შესავალი	61
25.1 მთავრობის საბიუჯეტო შეზღუდვა	63
25.2 შინამეურნეობის ეკონომიკური მოდელი	64
25.3 G_t და G_{t+1} სახელმწიფო ხარჯების ცვლილების გრაფიკული ინტერპრეტაცია	66
25.4 მაგალითი	68
25.5 ფისკალური პოლიტიკა საწარმოო პროცესში	69
25.6 ფისკალური ეფექტი მონეტარულ პოლიტიკაზე	70
25.7 სახელმწიფო ვალი და პოლიტიკური პროცესი	72
25.8 საგარეო ვალი	72
- საბერძნეთის სუვერენული ვალის კრიზისი	74
25.9 მიკერძოებული დეფიციტი და დეფიციტის პოლიტიკის ეკონომიკა	77
თავის შეჯამება	79
შეკითხვები და სავარჯიშოები	81
 თავი 26. ეკონომიკური დოვლათის შექმნის პროცესი საზოგადოებრივ სექტორში	84
შესავალი	84
26.1 კოლექტიური მოქმედების ლოგიკა და ჯ. მ. ბიუკენენის საკონსტიტუციო შეზღუდვის მოდელი	85
26.2 მოთხოვნის წარმოქმნა საზოგადოებრივ სექტორში (პოლიტიკურ ბაზარზე)	89
26.3 საზოგადოებრივი პროდუქტის მიწოდება პოლიტიკურ ბაზარზე	94
 V ნაწილი. ღია ეკონომიკის მაკროეკონომიკა	102
 თავი 27. ქვეყნის საგადასახდელო ბალანსი	103
27.1 საგადასახდელო ბალანსის კომპონენტები	103
27.2 საქართველოს საგადასახდელო ბალანსის სტატისტიკა	106
27.3 მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი და წმინდა საერთაშორისო საინვესტიციო პოზიცია (NIIP)	114
27.4 უარყოფითი წმინდა საერთაშორისო ინვესტიციის პოზიციისა (NIIP) და დადებითი წმინდა საინვესტიციო შემოსავლის (NII) პარადოქსი	118
27.5 შესაძლებელია კი რომ ქვეყნის სავაჭრო დეფიციტი სამუდამოდ უარყოფითი იყოს?	120

27.6 შესაძლებელია კი რომ ქვეყნის მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი სამუდამოდ უარყოფითი იყოს?	122
27.7 დანაზოგები, ივესტიციები და მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი	123
27.8 კაპიტალის მობილობა და საპროცენტო განაკვეთის პარიტეტის პირობა	124
27.9 ეროვნული დანაზოგი წმინდა საინვესტიციო შემოსავლის გამოკლებით, პატარა ღია ეკონომიკის გამარტივებული მოდელი და ფისკალური პოლიტიკა	125
თავის შეჯამება	129
შეკითხვები და სავარჯიშოები	131
თავი 28 რეალური გაცვლითი კურსი და მსყიდველობითი უნარის პარიტეტი (PPP)	134
შესავალი	134
28.1 ერთი ფასის კანონი	134
28.2 მსყიდველობითი უნარის პარიტეტი (PPP)	139
28.3 PPP გაცვლითი კურსი და ცხოვრების დონე ქვეყნებს შორის	141
28.4 შედარებითი მსყიდველობითი უნარის პარიტეტი	145
28.5 რატომ ვერ რეალიზდება პრაქტიკაში შედარებითი PPP კანონი?	151
თავის შეჯამება	155
შეკითხვები და სავარჯიშოები	156
თავი 29. რეალური გაცვლითი კურსის დეტერმინანტები და პატარა ღია ეკონომიკის ქვეყნის მოდელი	159
შესავალი	159
29.1 TNT(სავაჭრო/არასავაჭრო საქონლის) მოდელი	162
29.2 ეკონომიკის კორექცია საპროცენტო განაკვეთის მეშვეობით და გამოშვების დონის შოკი	167
29.3 უცხოური კაპიტალის მიწოდების მოულოდნელი შეწყვეტა	170
29.4 გაფართოებული TNT მოდელი (წარმოების რაოდენობა აღარაა მუდმივი)	175
29.5 განსხვავება ქვეყნების პროდუქტიულობებს შორის: ბალასა-სამუელსონის მოდელის მიხედვით	186
თავის შეჯამება	188
დანართი მარშალ-ლერნერის პირობა	189
სავარჯიშოები	191
თავი 30. კაპიტალის თავისუფალი მოძრაობა და ნომინალური გაცვლითი კურსი	198
შესავალი	198
30.1 დაზღვეული და დაუზღვეველი საპროცენტო განაკვეთის პარიტეტი (CIP) და (UIP)	199
30.2 რეალური საპროცენტო განაკვეთების პარიტეტი (RRP)	202
30.3 ნომინალური გაცვლითი კურსი	203
30.4 ნომინალური გაცვლითი კურსის „ოვერშუთინგი“ - რუდი დორნბუშის მოდელი	214
თავის შეჯამება	219
შეკითხვები და სავარჯიშოები	220

თავი 31. საერთაშორისო კაპიტალის კონტროლი	223
შესავალი	223
31.1 კაპიტალის კონტროლი და განსხვავებები საპროცენტო განაკვეთებს შორის	224
31.2 კაპიტალის კონტროლის შედეგები მოხმარებაზე, დანაზოგებსა და მიმდინარე ანგარიშზე	225
31.3 კაპიტალის კონტროლის გავლენა ინვესტიციებზე	227
31.4 კაპიტალის კონტროლის გავლენა კეთილდღეობაზე	228
31.5 კაპიტალის მოძრაობის რაოდენობრივი შეზღუდვა	228
31.6 გარე ეფექტები და კაპიტალის ოპტიმალური კონტროლი	230
31.7 კაპიტალის მობილობა დიდი ქვეყნის ეკონომიკაში	236
31.8 წონასწორობის გრაფიკული ანალიზი კაპიტალის თავისუფალი მოძრაობის დროს	239
31.9 კაპიტალის ოპტიმალური კონტროლი დიდი ქვეყნის ეკონომიკაში	242
თავის შეჯამება	249
სავარჯიშოები	250
 თავი 32. მონეტარული და ფისკალური პოლიტიკა მცურავი გაცვლითი კურსის დროს მოკლევადიან და საშუალოვადიან პერიოდებში	254
შესავალი	254
32.1 მანდელ-ფლემინგის მოდელი	255
32.2 ფისკალური პოლიტიკა მოკლევადიან პერიოდში მცურავი გაცვლითი კურსის დროს	259
32.3 მონეტარული პოლიტიკა მცურავი გაცვლითი კურსის დროს	263
32.4 სავაჭრო პოლიტიკა	265
32.5 პატარა ღია ეკონომიკის ახალი ქეინსიანელების მოდელი მცურავი გაცვლითი კურსის რეჟიმის დროს	267
32.6 მოკლევადიანი პერიოდიდან საშუალოვადიან პერიოდამდე	273
32.7 მცურავი გაცვლითი კურსის უპირატესობები და ნაკლოვანებები	274
თავის შეჯამება	278
შეკითხვები და სავარჯიშოები	280
 თავი 33 მონეტარული და ფისკალური პოლიტიკა მოკლევადიან და საშუალოვადიან პერიოდში ფიქსირებული გაცვლითი კურსის რეჟიმის დროს	282
შესავალი	282
33.1 ოქროს სტანდარტი და ბრეტონ-ვუდსის სისტემა (ფიქსირებული გაცვლითი კურსის სავალუტო რეჟიმის მოკლე ისტორია)	283
- ოქროს სტანდარტი	283
- ბრეტონ ვუდსის სისტემა	286
33.2 როგორ მუშაობს ფიქსირებული სავალუტო რეჟიმი? ეროვნული ვალუტის „რბილი“ და „მყარი“ მიზმა	289
- რბილი მიზმა	289
- მყარი მიზმა	291
- რა შემთხვევაში მუშაობს ფიქსირებული სავალუტო რეჟიმი?	293

33.3 მონეტარული, ფისკალური და სავაჭრო პოლიტიკა ფიქსირებული სავალუტო რეჟიმის დროს მანდელ-ფლემინგის მოდელის მიხედვით	295
- მონეტარული პოლიტიკა	295
- ფისკალური პოლიტიკა	297
- სავაჭრო პოლიტიკა	298
33.4 ფიქსირებული გაცვლითი კურსის სავალუტო რეჟიმი საგარეო შოკების დროს	298
33.5 მექსიკის ფინანსური კრიზისი: 1994-1995 წელი	303
33.6 აზიის ფინანსური კრიზისი 1997-1998 წლებში	304
თავის შეჯამება	305

VI ნაწილი. საპნის ბუშტები აქტივებზე და ფინანსური ციკლები **307**

თავი 34. ფინანსური კრიზისების ისტორია	309
შესავალი	309
34.1 ტიტომანია	310
34.2 ჯონ ლო და მისისიპის საპნის ბუშტი. 1718-1720	311
34.3 სამხრეთ ზღვის კომპანიის ფინანსური კრიზისი	315
34.4 სარკინიგზო მანია: 1844-1845	316
34.5 დიდი დეპრესია: 1929-1939	318
34.6 საპნის ბუშტები უძრავ ქონებაზე იაპონიაში 1980-იან წლებში	320
34.7 1990-იანი წლების სკანდინავიური კრიზისი	321
34.8 დოტ-ქომის კრიზისი: 1995-2000	322
34.9 2007-2009 წლების გლობალური ფინანსური კრიზისი	323

თავი 35 თანამედროვე საბანკო სისტემა და ძირითადი გამოწვევები	329
შესავალი	329
35.1 საბანკო ბალანსის ძირითადი ინდიკატორები	331
35.2 ბანკის ბალანსის მართვა	333
- საკრედიტო რისკი	334
- ლიკვიდობის რისკი	335
35.3 ჩრდილოვანი საბანკო სექტორი	338
35.4 ლიკვიდობის ტრანსფორმაციის მოდელი და ბანკებში გაქცევა	343
- ძირითადი დაშვებები	343
- ბანკი მოდელში	344
- ბანკებში გაქცევა	345
35.5 „ბანკებში გაქცევისგან“ თავის არიდების გზები	348
თავის შეჯამება	351
შეკითხვები და სავარჯიშოები	352

თავი 36 ფასწარმოქმნა ობლიგაციებზე, საპროცენტო განაკვეთების რისკი და დროითი სტრუქტურა	353
შესავალი	353
36.1 ობლიგაციის პირობა - ფულადი ნაკადების გადახდის გეგმა	354
36.2 ობლიგაციებზე ფასწარმოქმნა გაურკვევლობის ფაქტორის გარეშე: ზოგადი წონასწორობის მოდელი	358
36.3 დეფოლტის რისკი და საპროცენტო განაკვეთების რისკის სტრუქტურა	361
36.4 დაფარვის ვადა და სპროცენტო განაკვეთების დროითი სტრუქტურა	370
- 36.4.1 თუ გაურკვევლობის ფაქტორს ვუგულებელყოფთ: მოლოდინის ჰიპოთეზა	371
- 36.4.2 გაურკვევლობის ფაქტორი და დროითი სტრუქტურა	376
36.5 ბაზრის სეგმენტაციის თეორია	382
თავის შეჯამება	383
შეკითხვები და სავარჯიშოები	384
 თავი 37. აქციების ბაზარი და საპნის ბუშტები აქტივებზე	385
შესავალი	385
37.1 აქციებზე ფასწარმოქმნის ზოგადი წონასწორობის ორპერიოდიანი მოდელი	386
37.2 სხვადასხვა ტიპის აქციის შედარება	392
37.3 ორზე მეტი პერიოდი	396
37.4 გორდონის ზრდის მოდელი	404
37.5 საპნის ბუშტები აქტივებზე და ტერმინალური პირობის როლი	405
37.6 უნდა ებრძოდეს თუ არა მონეტარული პოლიტიკა საპნის ბუშტებს აქტივებზე?	408
37.7 აქციების ფასი წონასწორობაში, როდესაც შემოსავალი ენდოგენური ცვლადია. ნეოკლასიკური მოდელი	409
თავის შეჯამება	413
 თავი 38 საფინანსო სისტემა მაკრო მოდელში	414
შესავალი	414
38.1 ეგზოგენური საკრედიტო სფეროდის ინტეგრირება მოდელში	415
38.2 მოდელი	419
38.3 საკრედიტო სფეროდის ზრდის გავლენა წონასწორობაზე	423
38.4 ფინანსური აქსელერატორი	424
38.5 ფინანსური კრიზისების არქიტექტურა და განვითარების დინამიკა	431
38.6 ეპილოგი	435

წინასიტყვაობა

ეკონომიკის სწავლების მრავალწლიანი დაკვირვებების შედეგად დავრწმუნდი რომ სტუდენტების დიდი უმრავლესობა ვერ ახერხებს სწორი შინაარსის გამოტანას უცხოენოვანი სახელმძღვანელოებიდან. გარდა ამისა, ეკონომიკური თეორიები, რომელიც მოერგება საქართველოს ეკონომიკის თავისებურებებს, სტატისტიკურ მონაცემებსა და ეკონომიკის დინამიკას, პრაქტიკულად არ გვხვდება უცხოენოვან წყაროებში. ჩემი აზრით, მოცემულ მომენტში, ქართულენოვანი სახელმძღვანელოები, ისევე როგორც ეკონომიკური ლიტერატურის ქართულ ენაზე ნათარგმნი გამოცემები (მაგალითად, მენკიუ „ეკონომიკის პრინციპები“. ო. ბლანშარი, „მაკროეკონომიკა“) ნაკლებპროდუქტიულია და ვერ უზრუნველყოფს დაინტერესებული პირებისთვის სრულფასოვანი ცოდნის მიწოდებას შემდეგი მიზეზების გამო:

- არ განიხილავს ახალ ტენდენციებსა და მიგნებებს. მაგალითად, ფინანსური ციკლები და კრიზისები, მაკროუდენტული რეგულირების მექანიზმი, საპროცენტო განაკვეთის თარგეთირება და მონეტარული პოლიტიკის წესი, ასიმეტრიული ინფორმაციის როლი საფინანსო სისტემაში, ჩრდილოვანი ბანკები, ფინანსური შუამავლების ინტეგრირება მაკრო-მოდელებში და სხვ.
- სტატისტიკური მონაცემები ძირითადად აშშ-ს ეკონომიკაზეა მორგებული და ვერ ხერხდება ეკონომიკური თეორიის მისადაგება საქართველოს ეკონომიკის დინამიკასთან.
- მაკრო მოდელებში არაა ინტეგრირებული მიკროეკონომიკის ძირითადი პრინციპები, რის გარეშეც თანამედროვე მაკროეკონომიკა მსოფლიოს წამყვან უნივერსიტეტებში აღარ ისწავლება.
- ძირითადად, ეკონომიკური მოდელები სტატისტიკურია და დეტერმინისტული, რაც არ იძლევა იმის გაანალიზების შესაძლებლობას, თუ როგორ რეაგირებენ ენდოგენური ცვლადები სხვადასხვა ეგზოგენურ შოკზე დინამიკაში.

წინამდებარე სახელმძღვანელოში ინტეგრირებულია ეკონომიკის უახლესი ცოდნა. თეორიულ ეკონომიკურ მოდელებთან ერთად გაანალიზებულია სხვადასხვა ემპირიული კვლევის შედეგებიც. ეკონომიკური მოდელები აგებულია მიკროეკონომიკის ფუნდამენტურ პრინციპებზე დაყრდნობით. განხილულ ეკონომიკური მოდელებში გათვალისწინებულია განვითარებადი ქვეყნების სპეციფიკაც, ხოლო თავად ეკონომიკური თეორიები და მოდელები უმრავლეს შემთხვევაში მისადაგებულია საქართველოს ეკონომიკის დინამიკასთან.

მიგვაჩნია, რომ სახელმძღვანელო მნიშვნელოვნად გაამდიდრებს სასწავლო კურსის შინაარსს. იგი განუთვნილია ყველა იმ ტიპის მკითხველისთვის, რომელთაც გავლილი აქვთ როგორც ეკონომიკური პრინციპების, ისე კალკულუსის საბაზისო კურსი და სურთ ეკონომიკის მიმართულებით ცოდნის კიდევ უფრო მეტად გაღრმავება. ასევე მიმაჩნია, რომ სახელმძღვანელო კარგად ერგება ყველა იმ უმაღლესი სასწავლებლის სასწავლო პროგრამას (როგორც საბაკალავრო, ისე სამაგისტრო სწავლების საფეხურზე), რომელთა მიზანსაც წარმოადგენს მაკროეკონომიკის ექსპერტულ დონეზე სწავლება.

სწორედ აღნიშნულმა გარემოებებმა მიბიძგა რომ ჩემი ცოდნა ეკონომიკაში გამეზიარებინა დაინტერესებული მკითხველისთვის.

წინამდებარე სახელმძღვანელო აერთიანებს ორ წიგნს ერთში. პირველ რიგში, იგი ფუნდამენტური სახელმძღვანელოა და მოიცავს ამომწურავ და რეალისტურ მაკროეკონომიკურ მოდელებს, რომელიც პასუხობს თანამედროვე მაკროეკონომიკის ძირითად შეკითხვებსა და გამოწვევებს. ბოლო ათწლეულების განმავლობაში განვითარებული მოვლენების ფონზე, აკადემიურ საზოგადოებაში მუხირებს აზრი, რომ თანამედროვე მაკრო მოდელებში უნდა ინტეგრირდეს ფინანსური სისტემის მექანიზმი ისე, რომ მოდელში აისახოს ფინანსური სექტორის კავშირი რეალურ ეკონომიკასთან, რაც არ წარმოადგენს მარტივ ამოცანას. ამასთან, მოდელი უნდა იყოს მარტივი, მოქნილი და პრაქტიკულად გამოყენებადი. მეორე რიგში, მოდელი

უნდა წარმოაჩენდეს ეკონომიკას დინამიკაში, როგორც შინამეურნეობების, ფირმების და სხვა ინსტიტუტების უწყვეტი ინტერაქციის პროცესს, რომელშიც თითოეული მათგანი ცდილობს სარგებლის მაქსიმიზაციას. სხვა სიტყვებით, მაკრო მოდელები უნდა პასუხობდეს ლუკასის კრიტიკას და უნდა ჩამოყალიბდეს მიკროეკონომიკის ფუნდამენტურ პრინციპებზე დაყრდნობით. სახელმძღვანელო აკმაყოფილებს ორივე მოთხოვნას. სახელმძღვანელო შედგება ექვსი ნაწილისგან და 38 თავისგან.

I ნაწილი: სახელმძღვანელოს ბირთვი მოიცავს ძირითად თემებს, კონცეფციებსა და საკვანძო ეკონომიკურ მოდელებს, რომელზეც დგას თანამედროვე მაკროეკონომიკა. სახელმძღვანელოს ბირთვი აერთიანებს 9 თავს.

პირველი თავი, ეკონომიკური მაჩვენებლები, განიხილავს ძირითად მაკროეკონომიკურ მაჩვენებლებსა და მათი გამოთვლის მეთოდებს. ესენია, მთლიანი შიდა პროდუქტი, მთლიანი ეროვნული პროდუქტი, ეროვნული შემოსავალი, განკარგავადი შემოსავალი, ნომინალური და რეალური მშპ, მშპ-ს დეფლატორი, სამომხმარებლო ფასების ინდექსი და ინფლაცია, შრომის ბაზრის მაჩვენებლები. გაანალიზებულია ინფლაციის პრობლემა. წარმოჩენილია საქართველოს ეკონომიკის დინამიკა 2003-2020 წლებში. აღნიშნული თავი დაიწერა ბიბლიოგრაფიაში მითითებული სახელმძღვანელოების შესაბამისი თავების გაანალიზების საფუძველზე.

მეორე თავი, ეკონომიკური მოდელები, პასუხობს შემდეგ შეკითხვებს: რამდენის წარმოება შეუძლიათ ფირმებს ეკონომიკაში? რა განსაზღვრავს საზოგადოების მთლიან შემოსავალს? ვინ იღებს შემოსავალს საწარმოო პროცესიდან? რამდენი ხმარდება მომუშავეთა კომპენსაციას და რამდენი რჩებათ კაპიტალის მესაკუთრეებს? ვინ ყიდულობს წარმოებულ საქონელსა და მომსახურებას? რამდენს ხარჯავენ შინამეურნეობები მოხმარებაზე და რამდენს ინვესტიციებზე და რას აკეთებს ხელისუფლება ამ პროცესში? რა აწონასწორებს საქონელზე მოთხოვნასა და მიწოდებას? აღნიშნულ კონტექსტში, შემოთავაზებულია ეროვნული შემოსავლის განაწილების მექანიზმი ქობ-დუგლასის საწარმოო ფუნქციის მაგალითზე, რომელიც დაკავშირებულია ერთობლივი მოთხოვნის მხარესთან (მოხმარება, ინვესტიციები, სახელმწიფო ხარჯები). გაანალიზებულია ზოგადი წონასწორობის მოდელი როგორც სასაქონლო, ისე საფინანსო ბაზრებზე. გამოვლენილია ერთობლივი მოთხოვნის კომპონენტების ცვლილებაზე მოქმედი ფაქტორები. ძირითადად ვიხელმძღვანელებ მენქიუს მაკროეკონომიკის სახელმძღვანელოთი. Mankiw G., (2018), "Macroeconomics" Tenth Edition

მესამე თავი, ფულის არსი და მონეტარული სისტემა, განიხილავს ფულის არსსა და ფუნქციებს, ფულის მიწოდების გაზომვის გზას. აღწერს კომერციული ბანკების მუშაობის მექანიზმსა და მონეტარულ სისტემას თანამედროვე ფინანსური ინოვაციების ეპოქაში, ცენტრალური ბანკის გავლენის მეთოდებს ფულის მიწოდებაზე. ასაბუთებს, თუ რატომაა პრობლემური ფულის მიწოდების გაზომვა თანამედროვე ეკონომიკაში. აყალიბებს ფულის რაოდენობრივ თეორიას და აკავშირებს მას ინფლაციასთან. განიხილავს ნომინალური საპროცენტო განაკვეთისა და ფულზე მოთხოვნის საკითხს. აღწერს ინფლაციის სოციალური დანახარჯების როლს ეკონომიკაში და ხსნის ფულის ნეიტრალურობისა და კლასიკური დიხოტომიის კონცეფციას. ადგენს კავშირს ნომინალურ და რეალურ საპროცენტო განაკვეთებს შორის. განხილულია M2 და M3 ფულის მასის დინამიკა 2003-2019 წლების საქართველოში და კავშირი ინფლაციასთან. აღნიშნული თავი დაიწერა ბიბლიოგრაფიაში მითითებული სახელმძღვანელოების შესაბამისი თავების გაანალიზების საფუძველზე.

მეოთხე თავი, საფინანსო ბაზრები და საფინანსო სისტემა, აღწერს ფინანსური ბაზრების ფუნქციებს, ფინანსური ბაზრების სტრუქტურას, ფინანსური შუამავლების ფუნქციებს, ფინანსური შუამავლების ტიპებსა და სესხის ტიპებს. აანალიზებს რეალური საპროცენტო განაკვეთის ცვლილებების მიზეზებს. განიხილავს ეფექტიანი ბაზრის ჰიპოთეზას, „რანდომ ვოლქის“ იდეასა და ბიჰევიორისტული ეკონომიკის მიდგომას რაციონალიზმთან დაკავშირებით. ძირითადად ვიხელმძღვანელებ მიშკინის „ფინანსური ბაზრები და ინსტიტუტები“ სახელმძღვანელოთი. Mishkin F. S., Eakins S. G., "Financial Markets and Institutions", 7th edition, Prentice Hall

მეხუთე თავი ეხება წონასწორობის მოდელს შრომის ბაზარზე მოკლე და საშუალოვადიან პერიოდში. განიხილავს შრომის მიწოდებისა და შრომაზე მოთხოვნის ფაქტორებს. ადგენს კავშირს შრომაზე ხელფასისა და პროდუქციაზე ფასწარმოქმნის პროცესებს შორის. ავლენს დამოკიდებულებას სახელმწიფო რეგულაციებს, უმუშევრობის დონესა და ხელფასის სიდიდეს შორის. წონასწორობის მოდელის მეშვეობით წარმოქმნის მოლოდინებზე ორიენტირებულ ფილიპსის მრუდს და სწავლობს მის თვისებებს. ფილიპსის მრუდის მეშვეობით სწავლობს უმუშევრობის ბუნებრივი დონის პრობლემასა და NAIRU-ს მაჩვენებელს. აყალიბებს მოკლე პერიოდის ერთობლივი მიწოდების ფუნქციას და განიხილავს ფუნქციის თვისებებს. აღნიშნული თავი დაიწერა ბიბლიოგრაფიაში მითითებული სახელმძღვანელოების შესაბამისი თავების გაანალიზების საფუძველზე.

მექექსე თავი განკუთვნილია სამაგისტრო პროგრამის სტუდენტებისთვის და ეხება შრომის ბაზრის ფრიქციებს, რომელიც პასუხობს მთავარ შეკითხვას, თუ რატომაა უმუშევრობის დონე 0-ზე მეტი. აღნიშნულ კონტექსტში განიხილება შემდეგი საკითხები: სამუშაოს ძიების მოდელი, პროფკავშირები და ხელფასების დადგენა, ეფექტიანი ხელფასების ჰიპოთეზა, უმუშევრობის ჰისტერესის და მუდმივობა. გაანალიზებულია სტატისტიკური ინფორმაცია საქართველოში უმუშევრობის ბუნებრივი დონის შესახებ. ძირითადად ვიხელმძღვანელებ კარლინისა და სოსკაისის მაკროეკონომიკის სახელმძღვანელოთი. Carlin W. Soskice D., "Macroeconomics (Institutions, Instability, and the Financial System)"

მეშვიდე თავი, მოხმარების თეორია 1, ასევე განკუთვნილია სამაგისტრო პროგრამის სტუდენტებისთვის და განიხილავს მოხმარება-დანაზოგის დინამიკურ მოდელს მაკროეკონომიკის მიკროეკონომიკურ პრინციპებზე დაყრდნობით. მოდელში გამოიყენება დინამიკური ოპტიმიზაციის მიდგომა და სწავლობს, თუ როგორ იღებენ შინამეურნეოები გადაწყვეტილებებს მოხმარების შესახებ დროთაშორის არჩევანის ჭრილში. ეკონომიკური მოდელი აგებულია ირვინგ ფიშერის მოხმარების თეორიის მიხედვით, რომელიც ეყრდნობა იდეას, რომ შინამეურნეოები ანაწილებენ სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში გამომუშაებულ შემოსავალს მოხმარებაზე, რომელსაც ხარჯავენ მთელი სიცოცხლის მანძილზე, რაც ნიშნავს პერიოდულად დანაზოგების კორექტირებას ისე, რომ მოხმარება ყველა პერიოდში დაბალანსებული იყოს. ძირითადად ვიხელმძღვანელებ ერიკ სიმსის მაკროეკონომიკის (საშუალო დონე) სახელმძღვანელოთი. Gar'in J., Lester R., and Sims E., (2018), "Intermediate Macroeconomics".

მერვე თავი, მოხმარების თეორია 2, თავს უყრის ყველა თეორიას მოხმარების შესახებ, რაც ეკონომიკის მეცნიერებმა შექმნეს დღემდე. კერძოდ, განხილულია ქეინსის მოხმარების თეორია, მოდილიანის სასიცოცხლო ციკლის ჰიპოთეზა, ფრიდმანის მუდმივი და ტრანზიტული შემოსავლის მოდელი, ჰალის რანდომ ვოლქის ჰიპოთეზა და ლეიბსონის ბიჰვეიორისტული მიდგომა. განხილულია სამომხმარებლო ხარჯებსა და შემოსავლებს შორის კავშირი საქართველოში სტატისტიკურ მონაცემებზე დაყრდნობით, რომელიც დაკავშირებულია აღნიშნულ თავში გაანალიზებულ მოხმარების თეორიებთან. წარმოდგენილია ამ თეორიათა შედარებითი ანალიზი და წარმოჩენილია სხვადასხვა გავლენიანი ემპირიული კვლევების შედეგები. ძირითადად ვიხელმძღვანელებ მენქიუს მაკროეკონომიკის სახელმძღვანელოთი. Mankiw G., (2018), "Macroeconomics" Tenth Edition

მეცხრე თავი, ინვესტიციების თეორია, განიხილავს ინვესტიციების სამ ჯგუფს: ინვესტიციები ფიქსირებულ კაპიტალში, ინვესტიციები უძრავ ქონებაში და ინვესტიციები მარაგებში. შემოთავაზებულია ინვესტიციებზე მოთხოვნისა და მიწოდების წონასწორობის ნეოკლასიკური მოდელი. გაანალიზებულია q ტობინის მეთოდი. გაანალიზებულია სხვადასხვა ემპირიული კვლევები, რომლებიც სწავლობს, თუ რამდენად კარგად ასახავს საფონდო ბაზრებზე მომხდარი ცვლილებები ინვესტიციებისა და ეკონომიკის დინამიკას. ერთმანეთთანაა შეპირისპირებული ეფექტიანი ბაზრის ჰიპოთეზა და ეკონომიკური აგენტების ირაციონალური ქცევის მოდელი. წარმოდგენილია ის ემპირიული კვლევები, რომელიც ამყარებს რაციონალური მოლოდინების არგუმენტს და ის კვლევებიც, რომლებიც საპირისპიროს ამტკიცებს. შესწავლილია ინვესტიციების, მოხმარებისა და რეალური მშპ-ს დინამიკა საქართველოში, რომელიც